

РЕЦЕНЗІЯ

доктора історичних наук, професор, завідувача кафедри права соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова АНДРУСИШИНА Богдана Івановича на дисертаційне дослідження СІВЧЕНКА Андрія Олександровича на тему: «Адміністративно-правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб і біженців в Україні в умовах дії воєнного стану», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, галузь знань 08 Право

Актуальність теми та її зв'язок із науковими програмами. Проблематика адміністративно-правового забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб та біженців набула особливої актуальності в умовах повномасштабної збройної агресії проти України, яка спричинила безпрецедентні міграційні процеси, масштабне внутрішнє переміщення населення та істотне збільшення навантаження на систему публічного управління. За таких умов держава зобов'язана не лише гарантувати належний рівень захисту прав людини, а й забезпечити ефективне функціонування адміністративно-правових механізмів набуття, реалізації та захисту спеціального правового статусу осіб, які постраждали від війни.

Актуальність обраної теми зумовлюється також необхідністю адаптації національного законодавства до сучасних викликів воєнного стану, гармонізації внутрішньодержавних механізмів із міжнародними та європейськими стандартами захисту прав біженців і внутрішньо переміщених осіб, а також потребою удосконалення системи розподілу компетенції між органами державної влади, військовими адміністраціями та органами місцевого самоврядування у відповідній сфері.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження. Наукова новизна дисертаційної роботи Сівченка А. О. полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правового забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб та біженців в Україні в умовах дії воєнного стану з урахуванням сучасних трансформацій системи публічного управління, розвитку законодавства та міжнародно-правових стандартів захисту прав людини.

Науковий інтерес становить запропонований автором підхід до розгляду адміністративно-правового забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб і біженців як самостійного комплексного інституту адміністративного права, який поєднує нормативно-правові, організаційні, процедурні та контрольні складові. У роботі сформовано авторське бачення структури адміністративно-правового механізму забезпечення відповідного статусу та визначено його особливості в умовах правового режиму воєнного стану.

До науково нових результатів слід віднести розроблення комплексної теоретичної моделі забезпечення правового статусу внутрішньо переміщених осіб та біженців, обґрунтування системи ознак адміністративних механізмів

реалізації їхніх прав, а також запропоновані підходи до оптимізації розподілу компетенції між суб'єктами публічної адміністрації у відповідній сфері.

Заслуговують на підтримку висновки автора щодо вдосконалення механізму координації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, розвитку адміністративних процедур надання статусу біженця та додаткового захисту, а також пропозиції стосовно узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та біженців.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у подальшому розвитку наукових положень адміністративного права щодо змісту та особливостей адміністративно-правового забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб і біженців. Сформульовані автором висновки сприяють поглибленню наукових уявлень про механізми реалізації публічно-владних повноважень у сфері міграційної політики, захисту прав людини та функціонування публічної адміністрації в умовах воєнного стану.

Теоретичну цінність становлять запропоновані підходи до визначення структури адміністративно-правового статусу внутрішньо переміщених осіб та біженців, характеристика системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення відповідного статусу, а також розроблені автором пропозиції щодо вдосконалення понятійно-категоріального апарату досліджуваної сфери.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих у роботі рекомендацій у нормотворчій діяльності під час удосконалення законодавства України з питань захисту внутрішньо переміщених осіб та біженців, у діяльності органів виконавчої влади, військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування, а також у правозастосовній діяльності судових та інших державних органів.

Окремі результати дослідження можуть бути використані у науково-дослідній роботі для подальшого розвитку доктрини адміністративного права, а також у навчальному процесі під час викладання дисциплін адміністративно-правового циклу, підготовки навчально-методичних матеріалів і проведення наукових досліджень з проблематики захисту прав людини в умовах воєнного стану.

Ступінь науковості та достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій дослідження. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, характеризуються належним рівнем теоретичної обґрунтованості, внутрішньою логічною узгодженістю та ґрунтуються на комплексному використанні сучасної методології юридичної науки. Автором застосовано широкий спектр загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, зокрема діалектичний, системний, формально-догматичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, функціональний та структурний методи, що забезпечило всебічне дослідження предмета роботи та достовірність отриманих результатів.

Позитивної оцінки заслуговує опрацювання значного масиву нормативно-правових актів України, міжнародно-правових документів, практики

міжнародних інституцій, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, а також сучасних підходів до розуміння ролі публічної адміністрації у сфері забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та біженців. Це дозволило здобувачу сформулювати власне бачення проблем адміністративно-правового забезпечення відповідного статусу та запропонувати шляхи їх вирішення.

Серед результатів, які мають ознаки наукової новизни, слід відзначити запропоновану автором комплексну теоретичну модель забезпечення правового статусу внутрішньо переміщених осіб та біженців, що розглядає відповідну сферу як особливий сегмент адміністративно-правових відносин, функціонування якого зумовлюється специфікою воєнного стану та підвищеним рівнем державного регулювання. Заслуговує на увагу також розроблена автором система ознак адміністративно-правового механізму реалізації прав зазначених категорій осіб, яка охоплює нормативно-правові, організаційні, процедурні та контрольні елементи.

До безперечних здобутків автора належать також положення щодо адміністративної інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі територіальні громади, удосконалення процедур надання статусу біженця та додаткового захисту, а також пропозиції з узгодження національного законодавства із міжнародними стандартами захисту прав осіб, які постраждали від збройних конфліктів та вимушеного переміщення.

Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження загалом, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання дискусійного характеру.

По-перше, автором недостатньо чітко розмежовано поняття «адміністративно-правове забезпечення», «адміністративно-правове регулювання» та «адміністративно-правовий механізм», що потребує додаткового теоретичного уточнення.

По-друге, запропоновані підходи до розподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування у сфері забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб і біженців могли б бути більш детально обґрунтовані з урахуванням принципу децентралізації та субсидіарності.

По-третє, дослідження міжнародного досвіду та практики європейських інституцій у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб і біженців доцільно було б доповнити ширшим аналізом актуальної практики Європейського суду з прав людини.

Водночас наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, мають дискусійний характер і можуть бути враховані автором у подальшій науковій діяльності.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Аналіз змісту дисертації Сівченка Андрія Олександровича на тему «Адміністративно-правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб і біженців в Україні в умовах дії воєнного стану» дає підстави стверджувати, що подана робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному та методологічному рівнях.

Дисертація характеризується чітко визначеним об'єктом, предметом, метою та завданнями дослідження, внутрішньою логікою побудови, послідовністю викладення матеріалу та належним рівнем аргументації сформульованих положень і висновків. Структура роботи відповідає поставленим дослідницьким завданням та забезпечує комплексне розкриття обраної проблематики.

Отримані автором результати мають ознаки наукової новизни, характеризуються належним рівнем теоретичного узагальнення та містять положення, які розширюють сучасні наукові уявлення щодо адміністративно-правового забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб та біженців в умовах дії правового режиму воєнного стану. Висновки та рекомендації дисертанта є достатньо обґрунтованими, логічно випливають із проведеного дослідження та мають теоретичне і практичне значення.

Основні результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію, відображені у наукових публікаціях автора та відповідають вимогам щодо висвітлення результатів дисертаційних досліджень. Зміст опублікованих праць відображає основні положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації.

Загальний висновок. Дисертація Сівченка Андрія Олександровича на тему «Адміністративно-правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб і біженців в Україні в умовах дії воєнного стану» є актуальним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, у якому розв'язано важливе наукове завдання у сфері адміністративного права, що полягає у формуванні теоретико-правових засад та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правового забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб і біженців в умовах воєнного стану.

Робота відповідає вимогам і Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути подана до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор історичних наук,
професор, завідувач кафедри права
соціально-гуманітарного факультету
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

